

NATUURLIJK ZUIVEL!

Tim zoekt de koe

DOCENTEN-
HANDLEIDING
GROEP 1-4

ZUIVELOPDRACHTEN BIJ HET VOORLEESBOEK TIM ZOEKT DE KOE

Inleiding

Dagelijks eten of drinken kinderen diverse zuivelproducten: (drink)yoghurt, boter, allerlei soorten kaas, vla en melk natuurlijk. Maar waar komt de melk voor al die zuivelproducten eigenlijk vandaan? Dat vraagt Tim zich in het voorleesboek *Tim zoekt de koe* ook af. De kinderen volgen hem in een zoektocht naar de koe op zijn melkpak. Op **zuivelonline.nl** staat een digitale versie van het verhaal. De illustraties uit het verhaal zijn verwerkt in een vertelplaat. Aan de hand van het voorleesboek en de vertelplaat reconstrueren de kinderen de weg van het melkpak op de ontbijt tafel naar de koe.

Dit lesmateriaal is gemaakt door ZuivelNL en de Nederlandse Zuivel Organisatie (NZO). We werken voor de Nederlandse melkveehouders en zuivelfabrieken en vertellen je graag ons verhaal over melk, zuivel en koeien.

Doelgroep

Het voorleesboek en de vertelplaat zijn bedoeld voor kinderen uit groep 1 tot en met 4. In groep 3 en 4 kunt u het verhaal eventueel overslaan en meteen naar de vertelplaat gaan.

Sommige opdrachten zijn alleen geschikt voor kinderen uit groep 3 en 4. Deze opdrachten herkent u aan de [blauwe kleur en aan dit symbool *](#).

Doelstellingen

- De kinderen weten welke weg melk heeft afgelegd voordat het thuis op tafel staat.
- De kinderen weten waarom melk past in een gezonde leefstijl.
- De kinderen weten in welke producten melk zit.
- De kinderen zijn zich bewust van voedselverspilling.
- De kinderen breiden hun woordenschat uit.

Het materiaal sluit aan op de volgende kerndoelen:

Nederlands

De leerlingen:

12) verwerven een adequate woordenschat en strategieën voor het begrijpen van voor hen onbekende woorden. Onder 'woordenschat' vallen ook begrippen die het leerlingen mogelijk maken over taal te denken en te spreken.

Mens en samenleving

De leerlingen leren:

34) zorg te dragen voor de lichamelijke en psychische gezondheid van henzelf en anderen;
39) met zorg om te gaan met het milieu.

Mens en samenleving

De leerlingen leren:

40) in hun eigen omgeving veel voorkomende planten en dieren onderscheiden en benoemen en leren hoe ze functioneren in hun leefomgeving;
41) over de bouw van planten, dieren en mensen en over de vorm en functie van hun onderdelen.

De materialen bieden u de mogelijkheid om met de kinderen een (of meerdere) opdracht(en) rondom zuivel uit te voeren. U bepaalt zelf hoeveel tijd u aan dit onderwerp wilt besteden: van één lesuur tot een intensief project verspreid over meerdere dagen of zelfs weken. Het voorleesboek en de bijbehorende opdrachten kunnen bijvoorbeeld ook een onderdeel zijn van een uitgebreid project over eten/drinken of de boerderij. De opdrachten bestaan uit de volgende onderdelen:

- Introductie van het onderwerp
- Voorlezen en nabespreken voorleesboek *Tim zoekt de koe*
- Vervolgopdrachten bij het voorleesboek *Tim zoekt de koe*
- Bekijken en bespreken vertelplaat
- Aanvullende verdiepende opdrachten rondom het thema zuivel

In deze handleiding vindt u per onderdeel handvatten.

> Introductie onderwerp

- Laat de voorkant of een andere prent uit het voorleesboek zien en laat de kinderen reageren. Waar denken ze dat het verhaal over gaat?
- Laat een melkpak zien en laat de kinderen reageren. Wat zit er in het pak? Wat staat er op het pak? Hoe komt de melk in het pak? Hoe moet je melk bewaren?
- Laat de prent met de ontbijttafel zien. Welke melkproducten zien de kinderen? Welke producten met melk hebben ze zelf op tafel staan?
- * Wie heeft er vandaag een zuivelproduct mee naar school? Wat zijn zuivelproducten?
- * Laat een pak vla of yoghurt zien en laat de kinderen reageren. Wat zit er in het pak? Wat staat er op het pak? Wat is er nodig om vla/yoghurt te maken?

> Voorlezen en nabespreken verhaal

Vorbereiding

Lees en bekijk het voorleesboek zelf van tevoren. Verzamel eventueel voorwerpen om het verhaal te ondersteunen zoals een pak melk, speelgoedkoe, speelgoedtractor en speelgoedvrachtwagen.

Woordenschat

Voor kleuters en oudere taalzwakke kinderen is voorlezen een belangrijke activiteit voor het uitbreiden van de woordenschat. In het schema op de volgende pagina ziet u welke woorden uit het verhaal voor de kinderen nieuw kunnen zijn. Besteed op een natuurlijke manier tijdens het voorlezen en de vervolgopdrachten extra aandacht aan deze woorden. Bijvoorbeeld door:

- kinderen te stimuleren eerst zelf de betekenis te achterhalen door goed te luisteren naar de tekst en te kijken naar de afbeelding.
- de kinderen te herinneren aan eerdere gebeurtenissen/activiteiten. Bijvoorbeeld een bezoek aan een (kinder)boerderij waar ook een koe was.
- andere kinderen te betrekken bij het achterhalen van de betekenis.
- voorwerpen te laten zien (speelgoedkoe, speelgoedtractor, vrachtwagen, een stuk oud brood en een stuk vers brood voor het begrip vers).
- uit te beelden (driftig kijken, loeien).

Woordenschat

de boer	de melkauto	vers
driftig (driftig poetsen)	op zoek gaan naar	de vla
de (melk)fabriek	de slang	de vrachtwagen
het gras	de supermarkt	de yoghurt
loeien	de uier	zonde

> Interactieve vragen

Hieronder vindt u per pagina vragen over de prenten en de tekst. De vragen stimuleren de kinderen te reageren op het verhaal en elkaar. We raden aan het verhaal eerst ononderbroken voor te lezen. U kunt het verhaal daarna nogmaals doornemen aan de hand van de vragen. Geef de kinderen veel ruimte om te reageren. Als u gewend bent, om ook tijdens het voorlezen vragen te stellen, dan kunt u deze werkwijze uiteraard ook bij dit boek toepassen. Idealiter biedt u het verhaal op meerdere momenten aan, bijvoorbeeld ook tijdens het voorlezen in een kleine groep. Op de website www.zuivelonline.nl staat ook een digitale versie van het voorleesboek. U kunt de digitale versie klassikaal inzetten maar ook de kinderen stimuleren om tijdens het zelfstandig werken op de computer het boek te bekijken.

> Vragen pagina's 6-7

Prent:

- Waarom poetst mama de tafel? Wat is er gebeurd?
- * Wat doet Tim? Waarom kijkt Tim op het melkpak?

Tekst:

- Wat drinkt Tim elke morgen bij het ontbijt?
- Wat drink jij 's ochtends bij je ontbijt? Wat eet je als ontbijt?
- * Waar gaat Tim nu naar toe?
- * Waarom zegt mama deze ochtend iets anders? (Niet: Drink je melk op Tim. Daar wordt je groot en sterk van. Maar: Oh Tim, kijk nou wat zonde van je melk. Nu heeft de koe voor niets haar best gedaan.)
- * Waarom gaat Tim op zoek naar de koe die op het pak melk staat?
- * Heb jij ook wel eens per ongeluk je beker omgestoten? Wat zegt papa/mama dan?
- * Vind je Tim nieuwsgierig? Ben jij ook benieuwd waar de koe is?

> Vragen pagina's 8-9

Prent:

- Waar is Tim?
- Waar wijst de jongen in de supermarkt naar?
- Welke producten waar melk in zit, zie je?
- * Wat doet de jongen in de supermarkt? Wat is zijn werk?

Tekst:

- Waar begint Tim zijn zoektocht?
- Ga je ook wel eens mee naar de supermarkt?
- Waar gaat Tim nu naar toe?
- * Kent de jongen van de supermarkt de koe?
- * Vind je het slim van Tim dat hij zijn zoektocht in de supermarkt begint? Zou jij dat ook doen of zou je het anders aanpakken?
- * Wat doet Tim? Waarom kijkt Tim op het melkpak?

> Vragen pagina's 10-11

Prent:

- Wat zit er in de vrachtwagen?
- Waar wijst Bram naar?
- Waarom staat er een koe op de vrachtwagen?
- * Wat doen de mensen van de supermarkt?
- * Wat doet Bram? Wat is zijn werk?
- * Is het warm of koud in de vrachtwagen? Waarom?

Tekst:

- Kent Bram van de vrachtwagen de koe?
- Heb je wel eens een vrachtwagen gezien? Wat stond er op de vrachtwagen?
- * Waar gaat Tim nu naar toe?

> Vragen pagina's 12-13

Prent:

- Waar wijst Tilly naar?
- * Wat doet Tilly? Wat is haar werk?
- * Wat gebeurt er in de fabriek?
- * Waarom draagt Tilly een netje om haar haar?

Tekst:

- Kent Tilly van de melkfabriek de koe?
- Waar gaat Tim nu naar toe?
- * Wat gebeurt er in de fabriek?

> Vragen pagina's 14-15

Prent:

- Wat zit er in de slang?
- Waar wijst Ans naar?
- * Wat doet Ans? Wat is haar werk?
- * Hoeveel melk gaat er in een melkauto, denk je?

Tekst:

- Kent Ans van de melkauto de koe?
- Waar gaat Tim nu naar toe?

> Vragen pagina's 16-17

Prent:

- Waarom is er een slang van de melktank naar de melkauto?
- Is het warm of koud in de melkauto? En in de melktank? Waarom?
- * Hoe ziet Tim dat de koe in de wei niet de koe op het melkpak is?

Tekst:

- Waar gaat Tim nu naar toe? Waar is boer Ron denk je?
- Ben je wel eens op een boerderij geweest?

> Vragen pagina's 18-19

Prent:

- Wat staan de koeien te doen?
- * Waarom heeft boer Ron een doekje in zijn handen? (Om de uiers van de koeien mee schoon te maken.)

Tekst:

- Waar gaan boer Ron en Tim naar toe?
- Wat doet boer Ron op een dag?

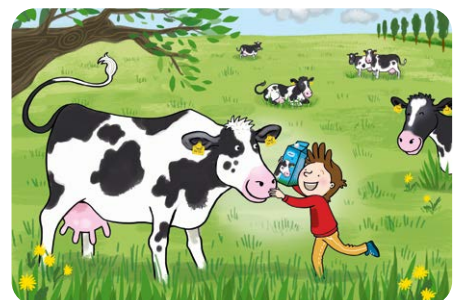
> Vragen pagina's 20-21

Prent:

- Hoe kun je zien dat Klara de koe is die op het melkpak staat?
- Wat doen de koeien in de wei?

Tekst:

- Waar vindt Tim de koe van het melkpak?
- Wat is een uier? Waar zit de uier? Wat zit er in de uier?
- Heb je wel eens een koe geaaid?
- Kun je nadoen hoe een koe loeit?
- * Waarom eet Klara gras?

> Vervolgopdrachten bij het verhaal

- Kopieer de prenten en laat de kinderen de prenten in de juiste volgorde leggen. Kinderen uit groep 1 en 2 kunt u steeds laat kiezen uit twee prenten. Kinderen uit groep 3 en 4 geeft u alle prenten tegelijk.
- Speel gezamenlijk het verhaal na. Wat gebeurt er eerst? Wat dan? Wat zeggen de hoofdpersonen?

> Bekijken en bespreken vertelplaat

Op de vertelplaat staat het proces van de koe naar het pak melk op tafel centraal. Anders dan in het verhaal begint de vertelplaat dus bij de koe en eindigt op de ontbijttafel. Stimuleer de kinderen om met behulp van de afbeeldingen in hun eigen woorden dit proces na te vertellen. Daarnaast biedt de vertelplaat aanknopingspunten om de volgende onderwerpen met de kinderen te bespreken:

- **Verschillende zuivelproducten:** Wat zijn zuivelproducten (producten die gemaakt zijn van melk)? Welke zuivelproducten zien de kinderen op de vertelplaat? Welke producten vinden ze lekker? Welke niet? * [Is een ei ook een zuivelproduct?](#)
- **Melken van koeien:** Hoe vaak per dag wordt een koe gemolken? Hoe werden koeien vroeger gemolken? Heeft een koe er last van als ze wordt gemolken? Bespreek met kinderen uit groep 3-4 dat een koe pas melk geeft als ze een kalfje heeft gekregen.
- **Bewaren van melk:** Het is belangrijk dat melk koel bewaard wordt. Anders bederft de melk snel. Op welke afbeeldingen wordt de melk koel bewaard?
- **Voedselverspilling:** Tim probeert niet te knoeien. Hebben de kinderen tips hoe je knoeien kunt voorkomen? (Bijvoorbeeld: glas niet te vol doen, niet met andere dingen bezig zijn tijdens drinken, niet te veel spullen op tafel.)

Voor specifieke vragen bij de afbeeldingen kunt u kijken bij de vragen op de vorige pagina's.

> Aanvullende verdiepende opdrachten rondom het thema zuivel

- **Laat de kinderen een collage maken van zuivelproducten.** Zuivelproducten zijn producten die gemaakt zijn van melk. Geef de kinderen supermarktfolders en laat ze de plaatjes van zuivel uitknippen en opplakken. Wanneer u over voldoende computers beschikt, kunnen de kinderen afbeeldingen op de computer opzoeken. Kinderen die kunnen schrijven, schrijven ook de namen van de zuivelproducten op.
- **Bespreek met de kinderen waarom melk past in een gezonde leefstijl.** In zuivel zitten belangrijke voedingsstoffen. Er zitten vitamines in die belangrijk zijn voor ogen (vitamine A), hersenen (vitamine B12), bloed (vitamine B12) en huid (vitamine B2). Het calcium, de eiwitten en het fosfor zijn nodig voor de botten. Fosfor is ook belangrijk voor tanden. Daarom staan er ook zuivelproducten in de Schijf van Vijf. Kennen de kinderen de Schijf van Vijf? Welke producten staan er nog meer in de Schijf van Vijf? Stimuleer de kinderen een zuiveldagboek bij te houden. Ze noteren elke dag hoeveel zuivelproducten ze dagelijks eten/drinken. Kinderen uit groep 1 en 2 doen dit samen met hun ouders/verzorgers. Kinderen uit groep 3 en 4 kunnen dit zelfstandig. Bespreek de dagboeken dagelijks, bijvoorbeeld bij de opening van de dag.

> Aanvullende verdiepende opdrachten rondom het thema zuivel

- **Organiseer een zuivelproeverij.** Laat de kinderen verschillende zuivelproducten proeven. Hoe ruikt het? Vindt iedereen hetzelfde lekker? Welke producten herken je van thuis? Kinderen uit groep 3 en 4 kunnen hun bevindingen eventueel kort noteren op een werkblad. Ook kunt u hen blind laten proeven. Weten ze wat ze net hebben gegeten/gedronken?
- **Laat nogmaals prent 1 zien.** Tim knoeit met melk, dat is natuurlijk zonde van de melk. Morsen de kinderen thuis ook wel eens of gooien ze zuivel weg? Waarom? Leg uit dat dit zonde is. Bespreek hoe je voedselverspilling kunt voorkomen. Bijvoorbeeld: flessenlikker gebruiken (laat zien hoe een flessenlikker werkt), koelproducten meteen terug doen in de koelkast zodat ze goed eetbaar blijven, niet uit een pak drinken (de melk/yoghurt of vla wordt dan eerder dun waardoor anderen het misschien weggooien), pakken waar een dop op zit omgekeerd in de koelkast zetten zodat ook het laatste restje er uit wordt gehaald enzovoorts. Laat bij groep 1 en 2 zoveel mogelijk zien wat de bedoeling is.
- **Dit onderwerp is ook een mooie aanleiding voor allerlei knutselopdrachten:** Bijvoorbeeld: Van een melkpak een koe knutselen, andere knutselopdrachten met melkpakken/melkflessen, met aardappels koeivlekken stempelen (en vervolgens tellen). Op www.zuivelonline.nl staan kleurplaten.
- **Luisteropdracht:** Waar komt dat geluid van de loeiende koe vandaan? Een kind gaat de gang op, een ander kind verstopt zich. Als het kind van de gang terugkomt maakt het verstopte kind koeiengeluiden. Lukt het 'de koe' te vinden?
- **Speel op het bord boter, kaas en eieren.** * Bespreek of eieren ook een zuivelproduct zijn? (Nee, eieren zijn niet gemaakt van melk.)
- **Koken met zuivel.** Op internet staan bijvoorbeeld allerlei recepten voor een ouderwetse vlaflip of yoghurtijs.
- **Bezoek een (kinder)boerderij met minimaal één melkkoe.**
- **Maak een kijkdoos van een boerderij met melkkoeien.**

Meer weten over zuivel?
Ga naar www.zuivelonline.nl
voor filmpjes, info en leuke weetjes!

Natuurlijk Zuivel! - Tim zoekt de koe is een uitgave van de Nederlandse Zuivel Organisatie en ZuivelNL
Concept en realisatie: Podium, Bureau voor Educatieve Communicatie bv, Illustraties: Eefje Kuijl
Tekst voorleesboek: De Ridder Taalwerk, Vormgeving: Lidewij Spithuis Ontwerpstudio

© 2020 | Deze handleiding is gemaakt van papier dat CO₂-neutraal is geproduceerd.

